

Posudek diplomové práce

Bohumila BERANOVÁ : Pojetí křtu u Jana Bechyňky v Traktátu o viděních a pokušeních zbožného mládence a v pojednání O křtu zvonu

Předloženo 14.7.2008 katedře církevních dějin UK ETF, 104 stran, z toho s.93-95 seznam literatury a užitých pramenů, s. 96-102 kritická edice traktátu Jana Bechyňky *O křtu zvonu* a s. 103 – 104 obrazové přílohy.

Téma si autorka zvolila tak, aby přispěla k prohloubení znalostí o českém utrakvismu doby jagellonské konkrétní, dosud nikdy nevydanou edicí a teologickým i historickým rozbořením pochopení křtu v díle svérázného kněze a spisovatele Jana Bechyňky (+ 1507) – představitele utrakvismu své doby.

Metodu své práce vysvětlila hned v úvodu. Pracuje s vybranými rukopisnými prameny, zařazuje do dobových souvislostí, srovnává Bechyňkovo pojetí křtu s pochopením Chelčického, vykládá traktát „O křtu zvonu“, nárysem srovnává utrakvistickou křestní praxi se současnou. Připojuje krátkou, zato bohatě komentovanou edici. Jinými slovy autorka svou práci dokazuje zběhlostí v historiografické metodě práce s prameny a zároveň zužitkovává své teologické vzdělání.

Způsob zpracování je velmi osobitý. Autorka vyniká pečlivostí ve volbě slov a nebyvalou odbornou poctivostí : pouhý poznámkový aparát má 575 položek. Během práce si velmi dobře osvojila nelehkou paleografii. Nadto téma křtu, lidové zbožnosti a pověrečnosti, křtu dětí, odpovědnosti kněží, rodičů a kmotrů, úrovně křesťanské zbožnosti promýšlí utřídně a důkladně.

Skutečným přínosem je cenná pramenná studie s edicí a osobitost analýz. Nejlepší je autorka tam, kde opouští své vzory. Působivý je i její lehce rétorický či kazatelský tón, kořeněný její vlastní východní (pravoslavnou) spiritualitou, která často učarovala i utrakvistům. Dalším pozitivem práce je systematická snaha o objektivitu hodnocení. Neidealizuje kněze Bechyňku, nedá se zmýlit hagiografií zápisů Starých letopisů českých. Upozorňuje na odvrácenou tvář jeho příkladně asketicko-mystického života : nechť až nenávisť k Jednotě bratrské (ač s ní měl vnitřně tolik společného jako s Chelčickým), k mnichům a některým zbožnostním praktikám katolíků. Trochu bych váhala s obviněním z antisemitismu (s.29, pozn.138). Autorka převzala své hodnocení z monografie Josefa Macka o víře a zbožnosti jagellonské doby z r. 2001. Mám zato, že citát o „vytočení krve“ je metafora, vztahující se k židovské lichvě. Odsouzení lichvy je pro potomky husitů takřka povinné.

Kritické poznámky jsou okrajové, týkají se některých názorových diferencí. Už jsem naznačila (i v rozhovorech s autorkou), že v otázkách teologického výkladu Bechyňkových textů není Josef Macek spolehlivým průvodcem. Teologii nerozuměl a vůbec neměl smysl pro jemné rozlišování biblických metafor, „podobností“. Proto neprávem podezřívá Bechyňku z hrubé pověrčivosti (s.25). Pouze špatně vyložil metaforu o užitku přijímání podobojí.

K diskusi při obhajobě předkládám otázku autorčiny výtky protestantského intelektualismu (kap. 3, s.73 n.). Výtka je správná, diskutabilní je zobecnění :“člověk je ochuzován o nenahlédnutelné Boží tajemství, je připravován o část své bytosti, prahnoucí po neuchopitelném transcendentálním mystériu (s.73). Je jistě mnoho lidských bytostí, které po mystériu touží, ale znám i hluboce věřící křesťany velmi střízlivé. Stejně tak nikdy nezabráníme, aby si lidé do sebelépe vyložené církevní symboliky nepromítali své vlastní obsahy.

Hodnocení : Diplomovou práci Bohumily Beranové pokládám za přínosnou, vzorně pečlivou a otevřenou k pokračování v edicích i rozhovorech nad texty navazujících badatelů. Práci hodnotím jako výtečnou.

Noemi Rejchrtová